

บทคัดย่อ

T145134

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง เผ่ากระเหรี่ยง และคนเมือง ในพื้นที่เพาะปลูกศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางคะ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร ที่มีผลต่อการปฏิบัติกรปลูกพืชในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกพืชในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ เกษตรกรในพื้นที่โครงการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางคะ ตำบลสะเมิงเหนือ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 หมู่บ้านคือ ชนเผ่าม้งหมู่บ้านบวกจัน จำนวน 19 ราย ชนเผ่ากระเหรี่ยงหมู่บ้านขุนสาบ จำนวน 31 รายและคนเมืองหมู่บ้านแม่แพะ จำนวน 21 ราย จำนวนทั้งสิ้นรวม 71 ราย โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้ค่าทดสอบไค - สแควร์ และสรุปปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรโดยการบรรยาย

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำการศึกษามีอายุเฉลี่ย 37.38 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.44 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 5.52 คน มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตร 3.25 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.41 ไร่ รายได้สุทธิทางการเกษตร 15,612.67 บาท/ปี และรายได้นอกภาคการเกษตร 3,219.71 บาท/ปี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์ฯ คิดเป็น ร้อยละ 25.35 สามารถฟังและพูดภาษาไทยได้ร้อยละ 77.42 และสามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 22.58 การรับข่าว

สารด้านการเกษตรส่วนใหญ่ได้รับจากโทรทัศน์ 3-7 วัน/สัปดาห์ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์หรือพัฒนาที่ดินคิดเป็นร้อยละ 23.94 และในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ศูนย์หรือพัฒนาที่ดินคิดเป็นร้อยละ 15.49 เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ร้อยละ 42.25 พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มีความลาดเทปานกลาง ใน 1 ปี ทำการปลูกพืชเฉลี่ย 2.14 ครั้ง

ระดับความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกรอยู่ในระดับสูงโดยมีคะแนนเฉลี่ย 8.28 คะแนนและมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เพาะปลูกในระดับน้อยโดยมีคะแนนเฉลี่ย 6.58คะแนน ซึ่งเกษตรกรในหมู่บ้านแม่แพะสามารถปฏิบัติการณ์อนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 10.19 ส่วนหมู่บ้านขุนสาบและบวักจัน สามารถปฏิบัติได้ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 5.16 และ 4.84 ตามลำดับ

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ชนเผ่า, หมู่บ้าน, รายได้จากการเกษตร, การเป็นสมาชิกของศูนย์, การพบปะ/การได้รับความช่วยเหลือ/ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ, ความสามารถในการใช้ภาษาไทย, การรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ศูนย์หรือพัฒนาที่ดิน, ความลาดเทของพื้นที่, จำนวนครั้งที่ปลูกพืชในรอบปี และพื้นที่แหล่งน้ำจากชลประทานหรือบ่อน้ำที่สร้าง มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรที่มีต่อระบบในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เพาะปลูก

ปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกพืชในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ คือเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการตลาด ราคาของผลผลิตต่ำ ขาดเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และขาดการเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ขาดความรู้ในวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างถูกต้อง ขาดเมล็ดพันธุ์และกล้าพันธุ์ ขาดเงินในการลงทุน ขาดแคลนน้ำ ดินเสื่อมสภาพ เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ ควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง แจกจ่ายเมล็ดพันธุ์และกล้าพันธุ์ มีการฝึกอบรมเกษตรกร ขยายพื้นที่ทำกินให้เกษตรกร ปรับปรุงสภาพดินและเกษตรกรผู้นำควรจะมีบทบาทในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่และให้คำแนะนำที่ดีเพื่อปลูกฝังให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

The objectives of this research were (1) to study the common practice to conserve soil and water of hill tribes (Hmongs, Karens) and Thai villager in Pangda Royal Development Center area, (2) to study the factors, (eg. personality, economy and social) farmer affecting cultivation practice under soil and water conservation system, (3) to evaluate problem; constraint and recommendation for promoting crop production under soil and water conservation system.

Farmers living in the area of Pangda Royal Development Center were supplied in the total of 71persons from 19 Hmongs in Ban Boakchaun, 31 Karens in Bankhunsarb and 21 Thai villagers in Ban Mae Paeh were studied Data was collected by using questionnaires, and analysed with statistical techniques of percentage, frequency, average, standard deviation(SD) and Chi-square.

The result revealed that the average farmer's age were 37.38 years, with average household members are 5.59 persons. Average farm labor per household were 3.25 persons and farm land area 7.41 rai. Annual farm income 15,612.67 Baht per year. and off farm income 3,219.71 Baht per year. Only 25.35 percent of the farmer were the members of the Royal Project. Only 77.42 percent could

understand and speak Thai and 22.58 percent could read and write Thai .Farmer receive information about agriculture through television with a frequency of about 3-7 days a week.

In the last year, 23.94 percent of the farmer had been contacted with staff from Land Development Center and from Royal Project. 15.49 percentages got the support from them. About 42.25 percent had ever been trained about soil and water conservation. Most of the agriculture land in this area were the moderate slope and farmer could grow plant at the average 2.14 times per year.

The level of knowledge and understanding about soil and water conservation were generally high with the score of 8.28 items, the practice were however the lowest with the average score 6.85 items. Comparing among the hilltribe group the Thai villager in Ban Mae Paeh was the best with the average score about 10.19 items, the hilltribe in Ban Khunsarb and Ban Boakchan got average score of 5.16 and 4.84 items respectively.

Based on hypothesis testing, it was found that tribal, social status, income, membership to Pangda Royal Project, chance to communicate to get information, or to get the support or training from Royal Project staff, as well as sloping degree of agriculture land, frequency of cropping per year, and Thai language ability are closely correlated to the practice of farmer to soil and water conservation system.

The problem and constraint to adopt practical technique in soil and water conservation were (1) marketing access, and price especially. price of vegetable was low (2) the technology transfer for soil and water conservation from the Royal Project, which usually not enough and inconsistent. (3) lacking of basic support eg. good quality seeds, money for investment, water for irrigation, poor soil condition and good road for product transportation.

Recommendation from this research are that; the farmers require (1) They would likes to get the continual support from Royal Project staff (2) to get the good quality of seed (3) to increase the knowledge about soil and water conservation by arranging the training courses.(4) to increase the size of agriculture land and improve the quality of soil (5) farmer's Leader should have a role to coordinate activities with staff from Land Development Center and from Royal Project and advice farmers to establish the soil and water conservation system.